

Oana BORȘ

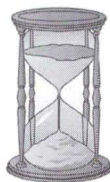
O nouă reverență la Eminescu

Cu recunoscută vocație de om de cultură, criticul și profesorul ieșean Ștefan Oprea a adăugat operei sale de cercetare în domeniul teatrului o nouă exegeză critică. De data acesta și-a lăsat descoperit de către cititor gândul său asupra uneia dintre ipostazele personalității „poetului național”: *Eminescu, om de teatru*. Axa în jurul căreia prinde viață demersul său (cartea a fost publicată de către Editura Timpul, în colecția „Critică și Eseu”) este convigerea că „implicarea în destinul teatrului și, prin aceasta, în destinul națiunii și al umanității, este urmarea firească a capacității de a vibra la solicitările realului și de a se întreba asupra cauzelor a toate câte se întâmplă, deci de a fi esențialmente actor și martor”. Într-o expunere erudită, de

profundă pătrundere în esența operei eminesciene și în tot ceea ce s-a cuvântat despre ea de un secol și jumătate încoace, Ștefan Oprea caută a descoperi fundamentele structurale ale personalității, firul formator, experiențele de viață ce pun în lumină tensiunea internă a creației. Discutând despre *dramaturg*, „inițiator al teatrului mitopoetic, al dramei naționale cu profunde reflexe ontologice”, despre *criticul* preocupat nu numai de elementul etic al actului teatral în contextul realității istorice a momentului, dar, așa cum ține să sublinieze, și de cel estetic ca scop al artei, despre *traducător*, autorul marchează într-un studiu comparativ și întâlnirea cu „marile spirite”, fie că se numesc Shakespeare, Goethe sau Byron. Dincolo însă de riguroasa și aplicata analiză a teoreticianului, transpare reverența pe care criticul de teatru o face marii personalități, luminat fiind de crezul lui Tudor Vianu: „Efortul nostru mai nou de cultură s-a desfășurat în lumea largită pentru noi de Eminescu”.

CALENDAR

TEATRAL

OCTOMBRIE

12 octombrie – 140 de ani de la nașterea scriitoarei **Constanța Hodoș** (m. 20 aprilie 1934), autoarea pieselor de teatru *Aur!*, *Mântuirea*, *Judecătorul*, reprezentate la Teatrul Național din București și pe scenele unor teatre de amatori din Transilvania.

13 octombrie – 95 de ani de la moartea lui **Sir Henry Irving** (n. 6 februarie 1838), actor și director de teatru englez, primul om de teatru înnobilit (în 1895). Personalitatea cea mai importantă a vieții teatrale din epoca victoriană, a fost un remarcabil interpret al personajelor shakespeareene, cea mai cunoscută creație a sa fiind *Hamlet*.

16 octombrie – 115 ani de la nașterea scriitorului român **Mihail Sorbul** (m. 30 decembrie 1966). Creația sa cuprinde atât drame de inspirație istorică (*Letopisești*), cât și comedii tragice, romane și dramatizări. A fost preocupat de studiul relațiilor sociale și a întrevăzut rolul lor activ, determinant, în declanșarea dramei umane și în degradarea valorilor spirituale. Explorând zonele obscure ale sufletului

(*Patima roșie, Dezertorul*), Mihail Sorbul tratează cazuri care reflectă problema alienării omului într-o lume dezaxată, sensibilizată până la morbiditate, minată uneori de dezechilibrul mental (drama *Prăpastia*).

17 octombrie – 65 de ani de la moartea tragedianului **Constantin I. Nottara** (n. 5 iunie 1859). Actor prin excelență romantic, Nottara s-a impus pe scena Teatrului Național din București cu roluri din repertoriul național și universal, în piesele lui Delavrancea (personajele: *Ștefan cel Mare, Arbore, Petru Rareș, Tudose*), Davila, Caragiale, Sofocle, Shakespeare, Schiller, Ibsen ș.a. Ca profesor la Conservatorul din București a format actori de renume (Ion Manolescu, Tony Bulandra, George Calboreanu, George Vraca). A profesat și ca regizor, asumându-și în general montarea pieselor în care juca.

24 octombrie – 190 de ani de la moartea balerinului și coregrafului francez **Jean Georges Noverre** (n. 29 aprilie 1727). Întemeietor al baletului clasic ca gen artistic independent, și-a sintetizat concepția estetică în *Scrisori despre dans și balet*.

30 octombrie – 30 de ani de la premiera spectacolului **Regele Lear** la Teatrul Național din București, în regia lui Radu Penciulescu și scenografia Floricăi Mălureanu. Una dintre cele mai îndrăznețe realizări teatrale românești pe linia înnoirii mijloacelor de expresie, controversatul *Rege Lear* a stârnit o adevărată furtună în lumea teatrală de la noi.

NOIEMBRIE

1 noiembrie – Profesorul universitar **Ion Toboșaru**, magistru întru estetică și teorie teatrală a numeroase generații de studenți, împlinește 70 de ani.

– 40 de ani de la înființarea **Teatrului de Comedie** din București.

2 noiembrie – 50 de ani de la moartea dramaturgului și eseistului englez de origine irlandeză **George Bernard Shaw** (n. 26 iulie 1856). Opera sa se remarcă printr-o analiză lucidă a celor mai acute realități ale societății burgheze, printr-o polemică violentă la adresa valorilor sociale, politice și morale, ținând de falsă pudoare, falsă onoare, falsă virtute, prejudecățile și ipocrizia socială și individuală, dezvăluite cu modalitățile comediei satirice (*Casele văduvilor, Pygmalion, Profesiunea doamnei Warren, Candida, Nu se știe niciodată, Discipolul diavolului, Cezar și Cleopatra*). Ulterior, autorul acordă o semnificație deosebită discutării unei problematice din ce în ce mai cuprinzătoare și actuale, teatrul său căpătând caracter de dezbatere într-un dialog viu, scilicet, mușcător și paradoxal (*Casa inimilor sfărâmate, Sfânta Ioana*). Shaw se remarcă și ca autor de romane, fiind totodată un maestru al eseului politic și literar. În 1925 a primit Premiul Nobel.

4 noiembrie – 30 de ani de la moartea scriitorului român **Tudor Mușatescu** (n. 7 martie 1903). Creația sa cuprinde versuri, schițe umoristice, cronici rimate,

epistole comice, un roman, traduceri, adaptări și localizări de piese și, mai ales, aproape 60 de lucrări dramatice originale. Comediile de moravuri *Sosesc diseară*, *Titanic vals*, ...*Escu*, *Visul unei nopți de iarnă*, sunt remarcabile prin verva replicilor, intrigă și varietate tipologică, satirizând parvenitismul, demagogia, moravurile electorale ale vremii, corupția unor pături sociale. Dramaturgul Tudor Mușatescu a fost dublat de multilateralul om de teatru: conducător de teatru, director de scenă, desenator de costume și afișe, regizor, critic dramatic, inspector general al teatrelor.

14 noiembrie – 45 de ani de la moartea lui **Robert Emmet Sherwood** (n. 4 aprilie 1896), dramaturg, scenarist de filme și ziarist american. Comediile și dramele sale, piese cu implicații filosofice, de atitudine antirăzboinică și de evocare istorică – dintre care cea mai cunoscută este *Pădurea împietrită* (1935) –, remarcabile prin gradația tensiunii dramatice și șocul elementului neprevăzut, atestă un temperament ironic, deziluzionat și o tendință spre paradoxul istorico-moral.

20 noiembrie – 100 de ani de la moartea poetului, dramaturgului și prozatorului englez **Oscar Wilde** (n. 16 octombrie 1854). Nonconformist, disprețuind convențiile morale, Oscar Wilde a dus o viață de ostentație și scandal. Creația sa se distinge prin subtilitatea caustică a satirei și ingeniozitatea paradoxului, prin verva scânteietoare a replicilor și rafinamentul cizelării stilistice a frazelor. Lirica sa estetică este străbătută de un cald umanitarism, iar poveștile-parabole au accente critice, de sensibilitate romantică. În domeniul dramaturgiei remarcabile sunt piesele de inspirație biblică (*Salomeea*), comediile spirituale de moravuri (*Evantaiul doamnei Windermere*, *Soțul ideal*, *O femeie fără importanță*, *Ce înseamnă să fii onest*), surprinzătoare prin dialogul cerebral și paradoxal.

22 noiembrie – 70 de ani de la nașterea actorului de teatru și film **Ion Marinescu** (m. septembrie 1998). Pe scenele teatrelor din Oradea, Reșița, Ploiești și București (Teatrul Regional „Barbu Delavrancea”, Teatrul Mic și Teatrul Național) a interpretat o gamă complexă de roluri, trecând cu mare naturalețe de la romanticul *Cyrano de Bergerac*, din piesa omonimă, la fantezistul *Starbuck* din *Omul care aduce ploaia*, de la Truffaldino din *Slugă la doi stăpâni* la fascinantul *Jacques Melancolicul* din *Cum vă place* și până la figuri de voievozi din drama istorică românească.

29 noiembrie – 30 de ani de la moartea pictorului și scenografului **Alexandru Brățeșanu** (n. 14 mai 1901), adept al unei concepții plastice echilibrate, sub semnul realismului, al discreției și al bunului-gust puse în practică în cadrul spectacolelor cu piesele lui Caragiale (*O scrisoare pierdută*, *O noapte furtunoasă*, *D'ale carnavalului*), Horia Lovinescu (*Citadela sfărâmată*), Al. Mirodan (*Celebrul 702*), ș.a.

Corina GUGU

Institutul de Istoria Artei „George Oprescu“